

Három egyszerű történet

HÁROM MEGNYITÁS

EGYIK: A LÁTOGATÓ

Váli Dezsőnek

A temetőőr kekszet evett teával. De nem akárhogy. Hosszú évek alatt kísérletezte ki az ideális módszert: az egyik csücske légvégénél fogva bemártotta a teába a kekszet, de épp csak egy másodpercre, épp csak annyi ideig, amíg a keksz vilámgyorsan megszívta magát az agyoncukrozott teával, ő azalatt hátrahajtotta a fejét és nagyra tátotta a száját, aztán egy köríves mozdulattal kiemelte a kekszet a teából, lendületesen a feje fölé, úgy hogy a homloka felől, a szeme előtt elhaladva ejtse be a szájába. A módszernek számos buktatója volt. Ha túl sokáig hagyja a teában, a keksz szétmállik, ha a mozdulat nem elég gyors, akkor az átnedvesedett rész lefittyed és a padóra esik, ha pedig túl gyors, akkor viszont túlforrón érkezik a szájába és megégeti a nyelvét. De ha jól csinálja, akkor minden tökéletes, egy pillanatra átsuhan a szeme előtt a keksz barna felülete, mindig egy kicsit másmilyen rajta a teafolt, de mégis mindig ugyanolyan – aztán már a szájában is van, egyszerre puha és ropogós, édes is és keserű is.

A temetőőr minden nap kilenc kekszet evett meg szigorú rendszer szerint. Most a nyolcadiknál tartott, amikor valaki rányitotta az órház ajtaját. Az ajtó éles csikorlásától a temetőőr csuklója megbicsaklott, a keksz kirepült a kezéből, épp a váratlan látogató bakancsa elé.

A temetőőr felült a széken, a látogatóra nézett.

– Maga nem pont ilyenkor szokott jönni – mondta neki.

A látogató vont egyet a vállán: – Azért ugye beenged? – kérdezte.

A temetőőr felemelte a csuprot, kiitta a maradék teát, felállt a kempingszékről.

– Jöjjön – mondta.

Kimentek az őrbódéból, a látogató fújtatva felemelte az ormótlan hátizsákját, amit mindig magával szokott hozni, elindultak felfele a meredek ösvényen. A temetőőr már nem is ajánlotta fel neki a segítségét, úgyis tudta, hogy hiába.

Mire felértek, a látogató homloka csupa veríték volt. Lihegve emelte le a zsákot a válláról, megcsörrentek benne a szerszámok.

A temetőőr kinyitotta a vaskapun a három zárat, a második kicsit akadt, ide oda kellett mozgatni benne a kulcsot. A látogató ezalatt kicsit kifújta magát, egy órát vett elő rövidnadrágja zsebéből, idegesen megnézte, eltette.

A kapu végre kinyílt, ott volt előttük a temető, a sok egymásra hányt szögletes szürke kő, az elmosódott, olvashatatlanra kopott feliratokkal.

A látogató felkapta a zsákot, bement.

A temetőőr a falnak támaszkodott, cigarettára gyújtott. Nem nézett be a résnyire nyitva hagyott vasajtón, elégszer megleste már a látogatót, pontosan tudta anélkül is, hogy mit fog csinálni.

Kipakolja majd mind a szerszámaint, leül a háromlábú vadászszékre, aztán nagy gonddal kiválaszt egy üres deszkadarabot a sok közül, amiket a zsákjában felcipelt, az ölébe veszi, hosszan nézi az egymásra dobált köveket, aztán felír vagy felrajzol valamit a fára. Hogy mit, azt a temetőőr egyszer se tudta meglesni.

Úgy képzelte, hogy vagy a szürke köveket próbálja lerajzolni, vagy pedig azokat, akik alattuk fekszenek. A temetőőr egy időben sokat gondolkozott ezen, de most már nem nagyon érdekelte, tudta úgyis, hogy akármit is próbál csinálni a látogató, semmi se lesz belőle, vagyis mindig ugyanaz lesz a vége: a végén a látogató majd sóhajt egyet, és egy vad mozdulattal kettétöri a térdén a deszkát, aztán feláll, felkapja a tábori ásót, odamegy vele a kőfal mellé, egy kis gödröt ás, beledobja a deszkadarabokat, egy régi citromleves üvegből sebbenzint locsol rájuk, gyufát dob a gödörbe, megvárja amíg hamuvá ég a fa. A gödör fölé hajolva nézi a tüzet, visszalapátolja a hamura a kiásott földet, összepakolja a dolgait, a hátára veszi megint az egész hóbelevancot, és elmegy, hogy aztán egy hét múlva megint eljőjön, és kezdődjön előlről az egész.

A temetőőr a fal mellett ült, egy kényelmesre kopott kövön. A falnak támasztotta a hátát, a felhőket bámulta, próbált nem odafigyelni a falon túlról hallatszó hangokra.

A látogató egyszer csak megint ott állt mellette, egy festékfoltos kendővel törölgette az arcáról a kormos verítéket.

A temetőőr ránézett, úgy kérdezte:

– Ma sem?

A látogató eltette a zsebkendőt, élesen, hidegen nézett a temetőőrrre, aztán megrázta a fejét:

– Nem – mondta szárazon.

A temetőőrnek a keksz íze jutott eszébe. Hirtelen elfogta a kalandvágy, és feltette a kérdést, amit eddig sose mert:

– Mi lesz, hogyha egyszer sikerül?

A látogató vont egyet a vállán:

– Akkor nem jövök többet.

(*A kiállítás megnyitóm.*)

MÁSIK: A FELTALÁLÓ

Lévay Jenőnek

A fiúk egész délután várták, hogy a feltaláló végre elmenjen otthonról. Az utca túloldaláról, egy bokor mögül lesték. Amikor aztán végre kilépett a kapun, alig győztek kivárni, hogy eltűnjön a sarkon, már ott is voltak a vasrácsos ajtónál.

8

Úgy volt minden, ahogy az unokatestvérük mondta, aki villanyt szerelni járt a feltalálónál, és aki az egészséget kifigyelte és elmesélte nekik. A kapuhoz nem kellett

külön kulcs, elég volt kicsit megemelni, és már be is tudták lökni, aztán már bent is voltak az udvaron. Megtalálták a hátsó falnál a kis szellőztető ablakot, ami félig nyitva volt, a nagyobb létrát tartott, a kisebb felmászott, felhúzta a nagyot, aztán már bent is voltak.

Bent sötét volt. Kicsit tapogatózni kellett, de aztán megtalálták a kapcsolót.

A terem nagy volt, sokkal nagyobb, mint amekkorának kívülről látszott, és majdnem az egészet elfoglalta a gép.

Egyszerre tűnt nagyon kopottnak és vadonatújnak. A fiúk lassan körbejárták: tévéképernyők, régi fejtámlás székek, evezőpadok, nagy fénymásolók között drótok és huzalok feszültek, színes diagramok, egymásba mosódó ábrák lógtak rajtuk, mohos kövek, kis csigaházakból kirakott nagyobb csigaházak is bele voltak építve, és még egy csomó egyéb dolog is, amiről a fiúk egyáltalán nem is tudták, hogy micsoda.

Először nem találták a főkapcsolót, pedig az unokatestvérük azt mondta, hogy ott lesz valahol, az egyik szék karfájába építve. Végül a kicsi vette észre, megnyomta, a gép morajlott egyet, felzúgott.

A hangtól mind a ketten összeresztették.

A nagy a zsebébe nyúlt, elővette a dobozt, amit az unokatestvérüktől kaptak. Kinyitották, úgy nézték benne a nagy aranypénzt.

– Ezt vajon honnan szerezte? – kérdezte a kicsi.

– Azt mondja, az apjájé – mondta a nagy.

– Mindegy – mondta, a kicsi –, a lényeg, hogy le tudjuk másolni neki.

– És ha neki, akkor magunknak is. Sőt, nemcsak magunknak. Meg fogunk gazdagodni.

Álltak, a gépet nézték, nem mozdultak.

– Félsz – szólalt meg a kicsi.

– Nem igaz – mondta a nagy, de a szokottnál rekedtebb volt a hangja. – Nincs mitől félni, megmondta Jóci. Ő látta, hogy csinálja a fickó. Bele kell ülni a székbe, rá kell dönteni a tarkódat a támlájára, aztán amit le akarunk másolni, azt rá kell tenni arra a tükrös dobozra ott – mutatta az ujjával –, aztán már csak erősen akar-ni kell, és kész is lesz! – Elhallgatott, a gépet nézte. – Nincs mitől félni – mondta megint.

– Mégis félsz – mondta megint a kicsi.

– Én nem – mondta a nagy. Kivette a pénzt a dobozból, rátette a tükörrre, aztán a székébe huppant, az arca megfeszült, ahogy a tarkóját a fejtámlának döntötte.

Semmi se történt.

– Valamit nem jól csinálsz – mondta a kicsi. – Gondolj erősen az aranypénzre.

– Ne szólj bele – a nagy ujjai kifehéredtek, ahogy rámarkolt a karfára, lehunyta a szemét.

Egy darabig semmi se történt, aztán a gép mélyéből morajló hang hallatszott. Az egyik fénymásolóból zöldessárga fény csapott ki, aztán ontani kezdte magából a papírokat.

Egymás után köpte őket a földre, a lapok feketén elnyúló szétfolyó mintákkal voltak tele, mintha egy nagy kirakós labirintus részei volnának.

A nagyfiú felállt a székből, a lapokat nézte, ahogy ömlenek és ömlenek a fény-
másolóból.

– Hol a pénz – kérdezte a kicsi –, nem arról volt szó, hogy lemásolja?

– Lehet, hogy elrontottuk – mondta a nagy. Felemelt a földről egy lapot, a min-
ták labirintusát nézte.

– Ez nem úgy működik – szólalt meg valaki mögöttük. A fiúk ijedten kapták a
hang irányába a fejüket.

A feltaláló állt az ajtóban, őket nézte, látszott, hogy nehezen tudja visszatartani
a nevetését. – A gép nem a tárgyat másolja le, hanem a gondolataidat. Azt, amit a
tárgyól gondolsz, azt, amit az agyad lát belőle.

A gép közben leállt, már nem jött belőle több lap, csak halkán zúgott. – Akkor
biztos, hogy nem rontottuk el? – szólalt meg a kicsi.

– Nem – mondta a feltaláló. – Ennek pont így kell működnie.

(*A kiállítást megnyitom.*)

HARMADIK: A PÖTTYÖS LABDA 2

Hegedüs 2 Lászlónak

Vasárnap délután van.

Egyszerre két pöttyös labda pattog az aszfalton, a puffanások csattogó vissz-
hangot vernek a tömbházak között.

A visszhangok, mintha maguk is labdák volnának, nekipattannak a filmsztárok
egymás mellett sok példányban mosolygó arcának, ott, a bezárt mozi előtt, végig-
pattognak az egész lakótelepen, lehet, hogy még a strandig is elhallatszik a zaj.

A lány, aki a labdákat pattogtatja, bal kézzel is egyet és jobb kézzel is egyet, ki-
lenc éves lehet. Minden pattanásnál darálva, hangosan számol, nyolcszáznyolc-
vannyolc, nyolcszáznyolcvankilenc, nyolcszázkilencven, ezer.

Amikor ezerhez ér, abbahagyja, megfogja a labdákat, egyszerre pörgeti meg
mind a kettőt a két mutatóujján.

A lány aztán a tenyerébe ejti a labdákat, és megint pattogtatni kezdi egyszerre
mind a kettőt, most is számol közben, egy-kettő-három, aztán már száznál tart,
kétszáznál, háromszáznál.

A puffanások most mintha még hangosabbak lennének, döngve csattognak az
épületek között.

Az egyik földszinti ablak kinyílik, egy férfi hajol ki:

– Lidike, hagyd abba! – kiáltja oda a lánynak. – Hagyd abba, hallod?! Nem tud-
nak aludni tőled a kutyák.

Lidike nem hagyja abba. A labda pattog, Lidike számol.

Egyszer csak kiüti valaki a kezéből az egyik labdát.

Lidike felnéz, a másik labdát gyorsan a háta mögé dugja.

A férfi áll előtte, az, amelyik az előbb kiabált. A másik kezére tekerve öt vagy hat
póráz feszül, a végükön izgatott dalmaták, futnának, mennének az elgurult labda után.

A férfi azt mondja:

– Lidike, megmondtam, hogy hagyj abba. Most elviszem és szépen megsétáltatom a kutyákat, és mire visszajövök, te már nem leszel itt. Se te, se a pöttyös labdák. Ha nem, akkor szétvágom a labdáidat egy késsel. Értve vagyok?

Lidike nem válaszol, az elgurult labdát nézi, a pórázt rángató dalmaták pöttyeit.

A férfi elindul, a dalmaták ide-oda cikáznak körülötte, izgatottan csaholnak.

Amikor jó negyedóra múlva a férfi visszaér, Lidike még mindig a labdát pattogatja, most éppen keresztbe egyszerre a kettőt. A labdák olyan gyorsan pattognak, hogy szinte nem is látszanak.

A férfi odanyúl, kikapja a levegőből az egyik labdát, Lidike közben a másikat gyorsan a háta mögé dugja.

A férfi mérges.

– Megmondtam, hogy hagyj abba – mondja –, nem értesz magyarul?

Lidike nem válaszol, a labdát nézi a férfi kezében.

– Olyan hülye vagy te is, mint az apád – mondja a férfi. Az alkarjára hurkolja a pórázokat, aztán a zsebébe nyúl, egy bicskát vesz elő, kipattintja. – Amit mondtam, megmondtam – mondja, a labdába dőfi a kést. A labda pattanva elszakad, aztán szisszenve leereszt. A férfi a földre dobja, Lidike lába elé. – Ha nem hagyod abba, a másikat is kivágom – mondja.

Lidike a kést nézi, megszólal:

– Abbahagyom – mondja. – Megígérem.

A férfi bólint, elindul, húzza magával a kutyákat.

Lidike a labdát fogja, megint megpörgeti az ujján, nézi, ahogy egybefolynak rajta a pöttyök.

Feldobja, elkapja, aztán megint pattogatni kezdi, de most nem számol. Csak hármat pattan, aztán leállítja, hátralép, nekifut, lobog a szoknyája, ahogy teljes erőből nekirúgja a labdát a férfi ablakának.

Az ablak betörik, zuhognak az üvegszilánkok, bentről csörömpölés és káromkodás, vad kutyaugatás hallatszik.

Lidike mosolyog: – Hülye bááácsi! – kiáltja, elfordul, futni kezd, olyan gyors, hogy a nyomában csapkodnak és leffegnek a félig leszakadt moziplakátok.

(A kiállítás megnyitóm.)

